

Anna Montero

**Dilluns
de poesia
a l'Arts
Santa
Mònica**

**Presentació
de Maria Josep Escrivà**

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Anna Montero

Presentació de Maria Josep Escrivà

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica

Anna Montero: de la paraula, els silencis

Maria Josep Escrivà

Em pregunte per què Anna Montero, que és una de les veus poètiques més solvents de la poesia catalana actual, es prodiga tan poc en públic. I, com que no m'atrevisc a improvisar-hi cap resposta, li demane que siga ella mateixa qui m'ho explique. Ves per on, gràcies al risc de tafanejar en un capteniment més personal que no literari, se'm revela un concepte de la poesia indubtablement *monterià*: «per a mi l'experiència poètica és un fet íntim, cosa que xoca amb l'acte de publicar. La poesia per a mi té poc d'exhibició, o d'espectacle; més aviat és un intercanvi íntim amb mi mateixa i amb els meus —possibles— lectors. És per això, segurament, que els festivals i altres festes em resulten estranys al fet d'escriure poemes. Em trobe més a gust en reunions reduïdes, personals». I em reconeix —tot i que no tinc clar si ella voldria que transcendís...— que li fa por, fins i tot, ensenyar allò que escriu a les persones més properes.

No sé si és per por, per una prudència extrema o per l'autoexigència que els seus poemes traspuen, però el fet és que, des de la publicació de *teranyines* (2010), fins al recent *on els camins s'esborren* (2018), han passat vuit anys.

Es reconeix lenta en l'elaboració dels seus llibres, Anna Montero, i ho justifica pel fet que la poesia, en el seu cas, sorgeix com una maduració de materials diferents: «els versos van i venen pel meu cap i pel paper fins que, passat un temps, agafen forma». Per a sort i gaudi dels seus lectors, Anna és ara una professora de francès jubilada i aquesta dada biogràfica aporta al seu quefer la serenitat necessària que —si ens guiem per la factura del seu vers— des del principi l'ha caracteritzada.

No és, però, només a construir obra pròpia al que Anna Montero ha dedicat tots els seus esforços literaris. De fet, en aquests moments, la seua bibliografia inclou tants títols de traduccions d'altres autors com de llibres seus: Claudine Bertrand, Aurélie Nemours, Anise Koltz o, recentment, Aimé Césaire, en són tan sols alguns dels transvasats al català. És apassionant imaginar els fils visibles i invisibles que poden connectar una autora amb altres poetes i amb les seues paraules, i el soll que això pot deixar en l'obra pròpia. Anna m'ho constata, que el fet d'endinsar-se profundament en la llengua i en el món —«que en poesia ve a ser el mateix», s'afanya a aclarir— d'un o una poeta li ha obert espais i l'ha situada en la realitat des d'altres punts d'observació.

Revisada des de la perspectiva que ha exigit preparar aquestes pàgines, m'atreviria a afirmar que la poesia d'Anna Montero evoluciona des d'una tendència a fixar imatges o impressions visuals, pinzellades del món exterior a la manera oriental —pense, per exemple, en l'apartat «Presagis», de *La meitat fosca* (1994)...—, fins a l'exploració de la interioritat i una major insistència en

el simbolisme del llenguatge. Capbussar-se dins d'una mateixa a través de la capacitat d'anàlisi que propicia la paraula i des d'ací, cap a fora, «dir-se», més que no pas «dir», com ella mateixa escriu a la «poètica» inclosa en aquest quadern. Una poètica que es diu des d'una expressió sintètica, summament subtil, que manté aquell to de discreció en què l'autora se sent tan còmoda. Una poètica de caire introspectiu que —a pesar de l'aparent contradicció que formular això suposa— tendeix a la plena comunicació des del llenguatge perfecte dels silencis. Un concepte poètic que Anna Montero també associa amb el de l'amor: «tots dos responen a un mateix impuls de l'ànima i del cos» —reconeix l'autora amb una rotunditat clarivalent—. Crec que és allò que expressa en un dels poemes de *com si tornés d'enlloc*, reproduït en aquest quadern, que comença: «del cel, el núvol. de la paraula, els silencis. / de les aigües, el riu. de la mar, l'escuma. / dels carrers, la pluja. / de l'amor, el gest, / el núvol, el silenci, / la pluja, el riu.» Un intent, també, de dir i de ser en l'efímer, en tot allò que escapa a la paraula i a la ment.

És *serenitat de cercles* el llibre, declaradament, més «meditatiu», en el sentit oriental del terme. A aquesta tendència a la introspecció em referia abans, a aquesta aspiració a indagar allò que és subjacent a l'aparença de les coses, a arribar al batec interior d'allò que, potser, en un segon nivell *anecdòtic* es mostra externament: «saber l'aigua pròxima sota la roca. sentir la presència de la saba al cor de l'arbre. la fulla que amb la tardor cremarà amb foc antic. ens hi endinsem amb la paraula».

L'àmbit de la paraula és en el poema el mateix que la vida subterrània és en el bosc: l'expressió d'aquell estadi germinal i silencios que s'ha gestat en la fosca.

Aquesta paraula poètica busca la interpel·lació en la mirada de l'altre, fonamentalment en els dos últims llibres: *el pes de la llum* i *teranyines*. Hi trobem per primera vegada un paral·lelisme entre l'absència, la mort o la desmemòria i la veu de la poeta que s'esborra, alhora que també s'esborra el propi ésser en la no-mirada de l'altre: «caldrà parlar de la mort. / de la meua petita mort, / que a poc a poc s'atansa / dins les teues pupil·les / com pedres d'un riu que s'asseca».

teranyines, llibre que va obtenir el Premi Ausiàs March de Gandia l'any 2010, inclou una secció titulada «la mirada i la paraula», que va més enllà de la conjunció entre els dos termes. Tant ací com en l'obra anterior, l'amor i la mort hi són tractats com dues parts d'un mateix tot. A *teranyines*, a més a més, s'hi sumen dos temes molt potents: el dolor i la por, associats a la pèrdua, a l'absència, a l'oblit i al no-res. Com sempre que, com a lectora, dialogue amb poemes que posseeixen aquesta energia corprenedora, em pregunte —ja sé que inútilment, però la pregunta és un camí d'exploració—, de què serveix la paraula enfront d'una existència devastadora i, sovint, monstruosa com en el cas del poema (de *teranyines*) «la mirada de diane arbus» i del món que aquesta fotografia retratava: «hauries de saber que no és bo penetrar, / desmembrar la mirada que forada i parla, / que no es pot fer emmudir la mirada / del monstre que et mira i calla.» Gose interpel·lar Anna Montero,

en aquest sentit, i la seua resposta em reafirma en el convenciment, només paradoxal en aparença, que la paraula poètica emergeix just en aquell instant en què se'ns manifesten amb tota la seua crueltat els camins infinits que obre la frustració del dir: «Preguntar de què val la paraula enfront de la vida i de la mort per a mi equival a demanar què faig jo en aquest món. La paraula i la poesia són la meua mirada sobre el món. Elles m'han dotat d'un espai des del qual puc ser al món i mirar-lo i mirar-me. Per a mi, preguntar-me de què valen les paraules és com demanar-me de què val respirar o caminar o sentir».

Maria Josep Escrivà (el Grau de Gandia, la Safor, 1968). És filòloga i poeta. Es dedica professionalment a l'edició i correcció de textos, des de l'editorial valenciana Edicions 96. És autora de cinc llibres de poesia, els últims dels quals són *Flors a casa* (Premi Jocs Florals de Barcelona 2007) i *Serena barca* (2016), llibre amb el qual va obtenir el Premi de la Crítica dels Escriptors Valencians 2017. Com a narradora, el seu últim llibre és *Tenda d'animals* (Premi de Narrativa Infantil Carmesina de la Safor 2018). Gestiona el blog literari *Passa la vida*.

Anna Montero Bosch va nàixer a Logronyo l'any 1954, de pares valencians. Quan tenia cinc anys, la família va tornar a València, on va estudiar a l'Alliance Française, rebent així una formació humanista i literària que marcaria la seua vida des del punt de vista cultural i professional. Es va llicenciar en Filologia francesa a la Universitat de València i més tard va ser professora de francès. Ha col·laborat en diverses revistes i diaris com ara *Daina*, *Caràcters*, *Reduccions*, *Serra d'Or*, *El País*...

Poemes seus figuren a diverses antologies i han estat traduïts a l'anglès, el francès, l'italià, l'alemany, el rus...

Poètica

Anna Montero

dir[-me]

pel dolor, per la joia, per la por.
per sentir el pas furtiu del temps.
per mirar al fons del ulls
que des del mirall em miren.
per empènyer els murs
de la meua solitud
que amb la teua limita.
per sentir-me en cada llum,
en cada ombra del camí,
per abastar cada racó
del meu paisatge.
per entendre sense saber.
per saber-me sense saber.

del cel, el núvol. de la paraula, els silencis.
de les aigües, el riu. de la mar, l'escuma.
dels carrers, la pluja.
de l'amor, el gest,
el núvol, el silenci,
la pluja, el riu.
de l'amor, la paraula i la mar,
el cel, l'aigua. de l'amor, l'espai
obert que a dintre s'arbra
i ens fa paraula.

De com si tornés d'enlloc

pont dels arts

encendré fogueres
amb les velles flames
i espargiré malenconia
sota el ponts dels amants.

eres tu o era jo
qui mirava passar el sena
com un instant
que a l'infinit s'arrapa?

plovia la tarda
sobre llambordes en flor
i al pont dels arts
corrien sota l'aigua
noies tendres i oblidades

recorde el teu esguard
i la rotunda presència
del temps
—o la teua veu, ara—
aquella tarda de pluja i absències.

mirarem el temps com s'escola
per viaranys i penombres
i descabdellarem els fils de la llum
al fons de la nit.

caminairem per platges sense cel,
amb un pany de nit al fons del dia
i l'arena ens serà recer
d'antics naufragis.

sense nom ni memòria
serem sense paraules.

*avui la muntanya alena com un animal en la fosca,
ens aguaita i calla. hi acordem el pas i la paraula.
s'escola lent el pensament amb el camí.*

De serenitat de cercles

trànsit

transites de la nit a l'alba
i dius que el matí serà clar,
que el vespre és un viatge
sense nom. i dius que el vent
a penes travessa les hores,
que un cercle s'inicia a cada final.

i et preguntes com podràs dur
el pes de tanta llum
a través de l'ombra.

un a un es tanquen els cercles.

D'el pes de la llum

eternitat

podria dir-te aquesta nit
que el temps no passa,
que no s'escola la llum,
que viurem en el record
i serem paraula en altres llavis.
podria dir-te que no creix l'oblit
ni el silenci a les avingudes
solitàries, que el foc ha cremat
la brossa quotidiana,
que no s'esborren els camins,
i sempre bategarà una mar
darrere del darrer horitzó.
podria dir-te aquesta nit
que totes les nits se'ns assemblen,
que el temps dels rius
retorna amb cada pluja
i cada núvol porta el record
dels peixos més foscos
fins a la llum primera.

D'el pes de la llum

tango

el matí esdevé d'un vidre tan fràgil
que un no-res podria trencar-lo.
un gest o un silenci.
estén lisboa, terminal i blanca,
els seus carrers
com una gavina al sol.
de turó en turó ofereix
places i rues als teus records.
m'hi esmuny de puntetes
i és una primavera grisa i verda
que plou amb nostàlgia
sobre els passants multicolors,
els nens que toquen l'acordió
i el cantant de fados
al cantó dels turistes insomnes.
estén lisboa, transparent i sàvia,
la seua primavera i feliços
ens deixem engronsar
de plaça en plaça,
amb la breu ferida del temps
i la vista cansada
d'un retorn impossible.

escac i mat

ningú no em va ensenyar
a jugar als escacs.
els moviments només:
el rei, prudent,
la reina, ràpida i voraç.
i el foll?
com saber quan o per què
ha de morir un peó?
mai no m'havien dit
que les taques de vi
es trauen amb paciència i sal.
el tauler: blanc o negre.
la torre inexpugnable,
un dia caurà entre boles de foc
i les nenes bones,
a casa a les deu.
em pregunte com saber
quan s'ha de tombar el rei.
val més un cavall o dos peons?
al pis de dalt hi ha algú
que plora de nit
i al de sota, els diumenges
de vesprada, miren la televisió
i al nadal canten i segurament
s'empassen la tristesa amb cava.
em pregunte per què ningú
no m'ha ensenyat a jugar.

D'el pes de la llum

big band al molí

la nit és roja, blava, violeta
i té un gust com d'hores impossibles.
mai no hem anat junts
a un concert de jazz
però sé que un dia
una música estendrà el seu pont
de llum entre tu i jo,
malgrat els oceans i les illes
entre tu i jo. i sé
que els planetes giraran
de cercle en cercle i sé
que els estels lliscaran
d'edat en edat i que entre tu i jo
hi haurà una música
amb un gust com de temps perdut,
com d'hores roges, blaves, violetes
en una nit impossible.

herència 1

mai com tu he sabut
fer un sonet.
mai com tu he sabut
somriure d'hora en hora,
cada dia.
mai com tu he adobat
silenci i records
en la cuina quotidiana.
tanmateix dins dels calaixos
m'has deixat l'art difícil
de la felicitat,
amb la roba d'estiu
i la d'hivern
i les velles randes d'un temps
que desconec.
m'has deixat el vol d'una merla,
el camí que s'allarga
i el viatge que em porta,
la música dels astres
cada nit
entre els geranis.
i aquell ocell blanc
que només tu veies
entre les boires de l'alba.

D'el pes de la llum

les estacions

hi ha els comiats i els adéus
com un vol de papallones grises.
hi ha els solitaris enmig de la gernació
i els porucs en busca de recer.
hi ha els brics de vi roig els dies de pluja,
hi ha uns ulls que potser esperen
ajaguts en algun banc o potser
miren com s'acosta la fi del trajecte.
i tu que passes i mires
l'aire que embolcalla
cadascuna de les mirades
que esperen o que llisquen
sense esperar o vagament esperant
alguna cosa o algú.
i tu que saps
que no esperes, sinó que passes
de mirada en mirada,
d'estació en estació, sentint sobre la pell
un picar tènue de gotes de pluja
o de gotes d'instants que et plouen a sobre
i que hauràs d'eixugar amb les mans,
amb els records, amb un gest
que t'acoste a aquesta mirada
que llisca d'estació en estació.

geografia del silenci

aquestes lentes vesprades quan tot calla.
escric el teu nom sobre els murs del poema
amb esprai de pluja i cendra.
aquestes lentes vesprades com una tardor
que s'acaba, com una platja deserta.
escric el teu nom pels carrers de la ciutat
que el temps recorre. trace els camins
que no porten en lloc i els que porten
d'abisme en abisme sota les llambordes.
aquestes lentes vesprades com un presagi
de gavines al cel. de carrer en carrer
dibuixi el teu nom i em pregunte
com omplir de mots el blanc dels murs,
el blanc de la nit, el blanc del que no té nom.
aquestes lentes vesprades d'asfalt humit,
quan el temps recorre els carrers
de la ciutat deserta.

D'el pes de la llum

teranyines

esperem.
asseguts en un banc
polit pel frec de tots
els qui esperen cada dia.
tu mires el buit i jo et mire mirar.
i sabem que no hi ha més
que aquestes fines teranyines
que ens uneixen l'un a l'altre
i al buit.

De *teranyines*

isis

què busques al jardí aquest matí de novembre,
entre margarides i ombres?
jo habite l'alta presència del pi,
una remor de saba entre les branques,
l'escalfor del sol o el seu reflex
sobre la pàgina.
la felicitat d'un vers com un fulgor.

i tu?
busques sargantanes, ales, escates,
fulgor també de felicitat des del fons
de la teua fam atàvica. potser
aguaitem tu i jo la veu que ens diu
que estem vives encara
en aquest matí de novembre.

De teranyines

simfonia

aquest conglomerat de partícules,
de llums, de focs i de forces,
aquesta massa de cèl·lules
que pateixen fred, deleroses,
porugues, afamades, que criden,
que ploren, que riuen, que estimen
i odien, que trenquen la llum,
que vegeten a l'ombra, que viuen,
que sobreviuen, que moren,
aquest embull de líquids,
de minerals, aquesta barreja
d'humors, de dolors, de plaers,
aquest petit món que anomene jo
un dia es desfarà, s'escamparà
i esdevindrà llum, s'endinsarà
en la terra i serà terra,
crearà móns, esdevindrà peix,
esdevindrà escata o voltor,
serà aigua o brànquia, serà fulla
o saba, serà núvol i pluja,
pedra i volcà. galàxia avui que dansa,
planeta o sol al centre de l'univers,
primera onada d'un oceà primer
que romp contra la meua platja,
als acords d'aquesta música
on el món comença
un cop més.

cristalls

hi ha un dolor secret en la fulla
que al vent vacil·la i dubta i cau.
hi ha una eufòria de funàmbul
sobre la pista i una mirada
que s'atarda sobre la terra humida
i sap que és el vol darrer i la darrera
carícia del sol, el darrer alè
del vent i per això l'instant esclata
com una magrana i cristalls de sang
segellen l'adéu.

De *teranyines*

trajecte

em mira des del vidre d'enfront.
sura sobre núvols i tarongers.
més tard, la llum del túnel li cobrirà
el rostre amb cendra blanca de neó.
et mire mirar-la sobre el vidre
de la finestra que corre entre tarongers
i suburbis. li agafes la mà i sent
la impaciència de l'ungla sobre la carn
adormida. som tots dos en la mirada
que excava espais i mentre et mire mirar-la,
cerque els viaranys pels quals s'esmuny
el teu pensament. et mire mirar-la
i als teus ulls veig la presència
que dia a dia el temps m'ha esculpit
sobre el rostre. la cendra de les hores
al llarg del trajecte.

la mirada de diane arbus

la yacente anida en mí con su máscara de loba.

alejandra pizarnik

com miraves amb els ulls nus?
perforaves? penetraves? desmembraves?
no és igual, saps, la mirada nua,
la pell nua sense vidres ni vels.
no és igual el cos nu que exhibeix
sense paraules la bellesa del monstre,
la bellesa que fa mal, que no es pot dir
sense caure al pou profund de la por.
hauries de saber que no hi ha cos sense ferida,
que no hi ha mirada que no trobe
el dolor en la mirada terrible
del monstre, el germà.
hauries de saber que no hi ha blanc i negre
que ens amague de la mirada del mirall,
de la mirada de la germana,
la muda, l'assassina.
hauries de saber que no és bo penetrar,
desmembrar la mirada que forada i parla,
que no es pot fer emmudir la mirada
del monstre que et mira i calla.

De teranyines

BIBLIOGRAFIA

Poesia:

Polsim de lluna. Ed. Víctor Orença. València, 1983.

Arbres de l'exili. Ed. Gregal. València, 1988.

Traç 45 [Plaquette amb tres poemes]. Mataró, octubre 1990.

La meitat fosca. IVEI. València, 1994.

Com si tornés d'enlloc. Cafè Central-Eumo Editorial, col·l. «Jardins de Samarcanda». Barcelona, 1999.

serenitat de cercles. Proa. Barcelona, 2004.

el pes de la llum. Premi Cadaqués a Rosa Leveroni 2006. Proa. Barcelona, 2007.

teranyines. Premi Ausiàs March 2010. Premi nacional de la crítica 2010. Edicions 62. Barcelona, 2010.

on els camins s'esborren. Edicions del Buc. València, 2018.

Traduccions de poesia:

Petits poemes en prosa. Charles Baudelaire. En col·laboració amb Vicent Alonso. Edicions del Mall. Barcelona, 1983.

Petits poemes en prosa. Charles Baudelaire. En col·laboració amb Vicent Alonso. Edicions del Mall. Barcelona, 1985.

Poetes quebequesos. Louise Blouin i Bernard Pozier (ed.). Proa. Barcelona 2001.

L' enamorada interior. Claudine Bertrand. Tàndem Edicions. València 2002.

Oscil·latori. Aurélie Nemours. Eumo-Cafè Central, col·l. «Jardins de Samarcanda». Barcelona 2002.

12 poemes. Anise Koltz. Universitat de València, «Aula de poesia», 6. València 2004.

La terra calla. Anise Koltz. Eumo-Cafè Central, col·l. «Jardins de Samarcanda». Barcelona 2005.

Quadern d'un retorn al país natal. Aimé Césaire. Edicions del Buc. València 2017.

Antologies en les quals figuren poemes seus:

L'Espai del vers jove. Mostra poètica jove 85. Conselleria de Cultura. València. 1985.

Les Veus de la Medusa. Vint-i-una poetes valencianes. La Forest d'Arana. València. 1991.

Camp de Mines. Poesia catalana del País Valencià 1980-1990. Ed. i pròleg a cura de Francesc Calafat. Ed. de la Guerra. València. 1991.

Bengales en la fosca. Antologia de la poesia valenciana del segle XX. Introducció, selecció i notes de Josep Palomero. Ed. Bromera, col·l. "Els Nostres Autors". Alzira 1997.

Homenatge a Maria-Mercè Marçal. Empúries. Barcelona, 1998.

Paisatge emergent. Trenta poetes catalanes del segle XX. A cura de Montserrat Abelló, Neus Aguado, Lluïsa Julià i Maria-Mercè Marçal. Edicions de La Magrana. Barcelona, 1999.

Generacions. A cura de Sam Abrams, Jaume Subirana, Víctor Sunyol. Eumo, col·l. «Calaix de Versos». Vic, 2000.

Temps de miralls vertaders. A cura d'Elena Zernovoy. Universitat de Sant Petersburg, Sant Petersburg, 2001.

Roses. A cura d'Esteve Miralles. Eumo, col·l. «Calaix de Versos». Vic, 2000.

T'estimo. Cent poemes d'amor i desig. A cura de Sam Abrams. Eumo, col·l. «Calaix de Versos». Vic, 2002.

He decidido seguir viviendo... Muestra bilingüe de poesía catalana actual. Poetas nacidos después de 1939. José Bru-Jorge Souza, selección, traducción y prólogo. Universidad de Guadalajara. Guadalajara, México, 2004.

Poemes contra la guerra. Comissions Obreres del País Valencià. València, 2004.

48 Poètes catalans pour le XXIe siècle. Traduction et notes de François-Michel Durazzo. Écrits des Forges, Trois-Rivières, Québec, 2005.

Parlano le done. Poetesse catalane del XXI secolo. Tullio Pironti Editore. Nàpols, 2008.

Eròtiques i despenitades. Arola Editors. Tarragona, 2008.

Cafè Central: vint anys de poesia. Cafè Central. Barcelona, 2009.

For Sale. 50 veus de la terra. Edicions 96. La Pobla Llarga, 2010.

Poètes catalans. L'Arbre à Paroles. Amay, 2010.

Màscares i reclams. Vint poetes interpreten Montserrat Abelló. Curbet Edicions. Girona, 2011.

Paraula encesa. Antologia de poesia catalana dels últims cent anys. Viena Edicions. Barcelona, 2012.

Tu i jo. Trenta-dues maneres de dir-ho. Columna. Barcelona, 2016.

Poemes musicats:

«Amaga l'arbre». *Orgànic.* Interpretat per Miquel Gil. Sonifolk. Madrid 2001. *Katà.* Interpretat per Miquel Gil. Galileo. Madrid, 2004. *Eixos.* Interpretat per Miquel Gil.

«geografia del silenci/Vesprades». *X marcianes.* Interpretat per Miquel Gil TempsRecord. Alberic/Terrassa, 2011.

Aquesta selecció de poemes
d'Anna Montero
es publica el 3 de desembre de 2018
amb motiu del recital de la poeta
dins el cicle Dilluns de poesia
a l'Arts Santa Mònica, Barcelona.

Dilluns de poesia a l'Arts Santa Mònica 2018

**Totes les sessions tindran lloc
a l'Arts Santa Mònica
els dilluns a les 19 h**

Arts Santa Mònica

Centre de la creativitat

La Rambla 7

08002 Barcelona

T 935 671 110

artssantamonica.gencat.cat

Entrada lliure

Mitjà col·laborador:

NÚVOL

Amb la col·laboració de:

AELC
ASSOCIACIÓ D'EScriptors
EN LLINGÜA CATALANA

Organització:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Institució
de les Lletres
Catalanes

SANTAMÒNICA